

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет філології

Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Юрій КОТЛЯР

«___» _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ І СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО

Галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка»

Спеціальність 014 «Середня освіта»

Спеціалізація 014.01 «Українська мова і література»

Розробник

Лариса БРОННІКОВА

В.о. завідувача кафедри соціології та політології

Тетяна ЛУШАГІНА

В.о. завідувача кафедри української філології та міжкультурної комунікації

Наталія ЛЕБЕДИНЦЕВА

Гарант освітньої програми

Ольга ЖВАВА

В.о. декана факультету філології

Ірина ДАНИЛЕНКО

Декан політичних наук

Анастасія ХМЕЛЬ

Начальник НМВ

Сергій ШКІРЧАК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Філософія і суспільствознавство		
Галузь знань	01. «Освіта/Педагогіка»		
Спеціальність	014. «Середня освіта»		
Спеціалізація (якщо є)	014.01 «Українська мова і література»		
Освітня програма	Теорія і методика навчання: Українська мова і література та англійська мова		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	2		
Навчальний рік	2022/2023		
Номер(и) семестрів:			
	3		
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити/90 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	15	
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	15	
	– годин самостійної роботи студентів	60	
Відсоток аудиторного навантаження	33		
Мова викладання	українська	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)			
Форма підсумкового контролю	іспит		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Курс «Філософія і суспільствознавство» належить до циклу світоглядних дисциплін загальноосвітнього характеру та є нормативним на рівні бакалаврської підготовки студентів вищого навчального закладу.

Мета навчального курсу: надання знань з філософії та суспільствознавства як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, розуміння онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття.

Курс «Філософія і суспільствознавство» як фундаментальна дисципліна, яка формує у студента світоглядні позиції і універсальну методологію пізнання та діяльності, ставить перед собою наступні завдання:

- забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності;
- ознайомити із наявними філософськими концепціями;
- розкрити поліфонізм та плюралізм філософського мислення;
- створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів;
- ознайомити з історією філософської думки, з досягненнями сучасної філософії та суспільних наук;
- сприяти формуванню у студентів здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ соціокультурного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань теоретичного і практичного характеру в професійній сфері та особистісному життєвому просторі.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на формування компетентностей:

Загальні компетентності спеціальності (ЗК)	ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК7	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК14	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.2. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення курсу студенти мають знати:

- специфіку та структуру філософського знання; основне коло проблем філософії та суспільних наук;

- основний зміст розділів філософії (онтології, гносеології, соціальної філософії, антропології, тощо);
- основні типи філософських концепцій і методів пізнання;
- визначення і основні риси громадянського суспільства;
- способи пізнання світу, функціонування знання у сучасному суспільстві;
- принципи ліберальної демократії та їх застосування;
- умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, культури.

Крім того, студенти мають набути таких навичок як:

- обґрунтувати свою світоглядну і громадянську позицію;
- використовувати отримані знання при вирішенні професійних задач;
- розуміти і об'єктивно оцінювати досягнення і феномени культури і цивілізації;
- мислити на теоретичному рівні, володіти методами пізнання, творчої діяльності;
- бути здатними до діалогу як способу вирішення соціальних, етичних, правових проблем.

Відповідно до освітньої програми, очікувані **результати навчання** включають **ПРН 2** – Знати базові знання наук з циклу загальної підготовки, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін.

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота
1	Філософія як специфічний тип знання.	2	2	4
2	Філософія стародавнього світу.	2	2	10
3	Філософія 5-18 ст.	2	2	7
4	Філософія 19- поч.21 ст.	2	2	10
5	Проблеми онтології та феноменології.	2	2	5
6	Проблеми гносеології і антропології	2	2	8
7	Основи суспільствознавства.	2	2	8
8	Громадянське суспільство і правова держава.	1	1	8
Всього за курсом		15	15	60

Розділ 4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема лекції	Ключові питання, які розглядаються	Кіль-кість годин
1	Філософія як специфічний тип знання	Філософія та світогляд. Світогляд як форма самоусвідомлення людини. Основні риси світогляду. Світогляд як світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Особливості та функції міфу. Суспільно-історична природа релігії, її соціальні та гносеологічні функції. Ідея Бога.	2

		Взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії та філософії. Зародження філософської думки. Предмет філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення.	
2	Філософія стародавнього світу.	Культурно-історичні передумови виникнення філософії. Своєрідність філософії Стародавньої Індії та Китаю. Веди. Упанішади. Брахманізм. Буддизм. Основні школи філософії індуїзму. Місце передфілософії у духовній культурі Стародавнього Китаю. П'ятикнижжя. Конфуціанство. Даосизм. Причини виникнення філософії у Стародавній Греції. Досократівська філософія, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа, Геракліт, Піфагореїзм). Криза унітарності мислення (Елейська школа). Плюралістична тенденція філософського освоєння світу – Емпедокл, Анаксагор, Демокріт. Класична філософія – софісти, Сократ, Платон, сократичні школи, Аристотель. Криза класичної античної філософії. Філософія еллінізму (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм).	2
3	Філософія 5-18 ст.	Філософія середньовіччя (К. Тертуліан, А. Августин, Ф. Аквінський, П. Абеляр, Р. Бекон, Д. Скотт). Суперечка про природу загальних понять: реалізм і номіналізм. Особливості середньовічної схоластики. Релігійний характер філософської думки. Природа і людина як творення Бога. Філософія Фоми Аквінського. Формування європейської освіти, перші університети. Філософія Відродження (Л. Валла, М. Кузанський, Дж. Бруно, М. Монтьє). Характерні риси епохи, їхнє відображення у філософській думці. Антропоцентристський, гуманістичний характер філософії епохи Відродження. Натурфілософія, пантеїзм. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту – М.Коперник, Г.Галілей. Філософія Нового часу. Проблема методу пізнання. Філософське обґрунтування нової картини світу (Ф.Бекон, Р.Декарт, Б.Спіноза, Г.Лейбніц, Дж.Локк, Дж.Берклі, Д.Юм). Механістичний характер філософії XVII ст. Поняття субстанції у філософії Нового часу. Проблема людини у філософії Просвітництва (Ш.Л.Монтеск'є, Вольтер,	2

		Ж-Ж. Руссо). Французький матеріалізм, його розуміння людини і суспільства (Ж. Ламетрі, К.-А. Гельвецій, П. Гольбах, Д. Дідро).	
4	Філософія 19-поч.21 ст.	Класична німецька філософія. І.Кант - теоретична і практична філософія. Філософія людського „Я” (І.Фіхте). Філософія Ф. Шеллінга. Філософія абсолютної ідеї Г.Гегеля. Діалектична логіка Г.Гегеля. Філософські погляди Л.Фейербаха. Становлення і розвиток марксизму. Проблеми людини, суспільства, розуміння історичного процесу. Філософія К.Маркса і сучасність. Виникнення та розвиток некласичної філософії. Філософія XIX ст. Перегляд класичної моделі світорозуміння. Програма радикального оновлення філософії – позитивізм, філософія життя. Відкриття несвідомих поривів життя (А. Бергсон, Ф. Ніцше, А. Шопенгауер). Відмова від суб’єкт-об’єктної дихотомії буття. Світ як тривалість. Філософія XX - початку XXI ст. Екзистенціалізм. Філософська антропологія. Неотомізм. Герменевтика. Філософія постмодернізму.	2
5	Проблеми онтології та феноменології.	Категорія буття, її смисл і специфіка. Буття як реальність і абстракція. Людина в бутті. Філософські концепції буття. Форми буття. Буття і час. Буття і простір. Типи онтології: реалізм (матеріалізм), ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Духовний вимір людського буття. Знаково-символічна форма буття духу. Проблема ідеального. Природничі та соціально-історичні засади свідомості. Самосвідомість. Рефлексія, розум, інтелект, мислення. Мислення і мова. Свідомість і людська життєдіяльність. Сфери свідомості: пізнавальна, емоційна, мотиваційно-вольова. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, надсвідоме.	2
6	Проблеми гносеології і антропології	Категорії «об’єкт» і «суб’єкт». Об’єкт-суб’єктна і суб’єкт-суб’єктна пізнавальна ситуація. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання. Пізнання і творчість. Проблема істини. Істина і хибність. Істина і вірогідність. Критерії істини.	2

		<p>Сучасна методологія пізнання. Діалектика. Типи екзистенційної методології (феноменологія, герменевтика). Методологія пізнання як форма організації оптимально ефективної діяльності людини. Специфіка людського буття. Буття людини як реальний процес її існування. Буттєвість, свобода і творчість – сутнісні характеристики людини. Свобода, вибір, відповідальність – сутнісні засоби реалізації творчої життєдіяльності людини. Антропосоціогенез. Проблема людського начала. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Основоположні феномени людського буття: любов, творчість, щастя, віра, праця, гра. Тема життя і смерті у філософії. Конечність індивідуального існування людини. Сенс життя людини і людства. Соціальне буття людини як єдність індивідуального і суспільного буття.</p>	
7	Основи суспільствознавства	<p>Основні підходи до розуміння суспільства. Феномен соціального. Соціум як історичний процес. Предметність, діяльність, спілкування – форми існування соціуму.</p> <p>Суспільство як система. Суспільство і природа. Географічне середовище і його роль в житті суспільства. Демографічні чинники суспільного розвитку. Основні сфери життєдіяльності суспільства та їх специфіка. Освіта і наука в сучасному соціумі.</p> <p>Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна група. Соціальна структура традиційного, індустріального і інформаційного суспільства. Соціальна мобільність і соціальна стратифікація. Багатозначність феномену культури. Культура як спосіб буття людини. Типологія культур. Культура і цивілізація. Суперечності розвитку культури інформаційного суспільства. Проекти світової історії. Зміст інформаційного та цивілізаційного підходів до аналізу історичного процесу.</p> <p>Людина як суб'єкт історичного процесу. Народ та особистість в історії.</p>	2
8	Громадянське суспільство і правова держава.	<p>Політика як регулятивний механізм функціонування та розвитку соціуму. Політичні відносини та інститути. Держава як елемент політичної системи. Різновиди</p>	1

	держави. Принципи демократії. Основні характеристики громадянського суспільства. Права і свободи людини і громадянина в Україні.	
--	--	--

4.2. Плани семінарських занять

№у	Тема семінару	Ключові питання, які розглядаються	Кількість годин
1	Філософія як специфічний тип знання	1. Поняття світогляду. Світогляд як спосіб духовно-практичного освоєння дійсності. 2. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. 3. Особливості філософського світогляду. 4. Філософія в системі культури. Основні функції філософії.	2
2	Філософія стародавнього світу.	1. Передфілософія Стародавньої Індії. 2. Передфілософія Стародавнього Китаю. 3. Причини виникнення філософії у Стародавній Греції. 4. Досократівська філософія. 5. Антична класика: філософія Сократа, Платона, Аристотеля.	2
3	Філософія 5-18 ст.	1. Загальні риси філософської думки європейського середньовіччя. 2. Патристика. 3. Схоластика. 4. Загальні риси філософської думки епохи Відродження. 5. Натурфілософія епохи Відродження. 6. Проблема методу пізнання у філософії 17 ст. 7. Соціально-політичні вчення у філософії Нового часу: теорія суспільного договору Т. Гоббса, концепція прав людини Д. Локка.	2
4	Філософія 19-поч. 21 ст.	1. Філософське вчення І. Канта. 2. Філософська система та метод Г. Гегеля. 3. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. 4. Основні філософські ідеї К. Маркса. 5. Вплив марксизму на світову суспільну думку та соціальну практику. 6. Філософія життя. 7. Позитивізм та його різновиди. 8. Екзистенціалізм. 9. Сучасна релігійна філософія. 10. Герменевтика. 11. Філософія постмодернізму.	2
5	Проблеми онтології та феноменології.	1. Проблема буття в історії філософії. 2. Форми буття. 3. Проблема свідомості у філософії. 4. Походження свідомості. 5. Свідомість, мислення, мова.	2

6	Проблеми гносеології і антропології	1. Проблема пізнання у філософії. Структура процесу пізнання. 2. Проблема методу пізнання у філософії. Філософські закони і категорії, їх зміст та роль в процесі пізнання. 3. Наукове пізнання, його рівні, форми та методи. 4. Проблема істини в філософії. Критерії істини. 5. Образ людини в історії філософії. 6. Проблема походження людини. 7. Проблема життя і смерті у філософії. 8. Сенс життя людини.	2
7	Основи суспільствознавства	1. Суспільство як об'єкт вивчення. Основні джерела суспільного розвитку. 2. Основні сфери життєдіяльності суспільства та їх специфіка. Місце освіти та науки в духовній сфері суспільного життя. 3. Соціальна структура. 4. Основні підходи до розуміння історичного процесу. Проблема періодизації історії суспільства. 5. Суспільний прогрес та його критерії. 6. Суспільство в культурному вимірі.	2
8	Громадянське суспільство і правова держава	1. Політика як соціальне явище, її специфіка та роль у суспільному житті. 2. Держава: походження, сутність, функції. Різновиди держави. 3. Громадянське суспільство: визначення, основні характеристики. 4. Принципи ліберальної демократії. 5. Права людини. Механізми захисту прав людини.	1

4.3. Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання контрольних та проблемних питань до кожного практичного завдання. Підготовка відповіді до проблемного питання обов'язково включає ознайомлення студентів з основною та додатковою літературою згідно з темою, зіставлення поглядів представників різних наукових шкіл та напрямів.

4.3.1 Підготовка повідомлення

Формою самостійної роботи з курсу «Філософія і суспільствознавство» є підготовка повідомлення за темою семінарського заняття. Наприклад, студенти обирають тему повідомлення для заняття 2 «Філософія стародавнього світу» - 1) Життя Конфуція, 2) Життя Будди, 3) Вчення про атоми Демокріта, 4) Вчення про державу Платона та інші.

Сенс цього завдання полягає в тому, щоб використати для його підготовки спеціальні джерела, а не лише підручники. Студент виступає з повідомленням під час семінарського заняття. Час виступу – максимум 10 хвилин. Критерії оцінювання подані у відповідному розділі програми.

4.4. Забезпечення освітнього процесу (інструменти, обладнання, програмне забезпечення)

Освітній процес повністю забезпечується:

I. Технічні засоби навчання:

- 1) ноутбук;
- 2) проектор.
- 3) інтерактивна дошка

II. Програмне забезпечення: Power Point, Microsoft Excel, платформа дистанційного навчання Moodle.

5. Підсумковий контроль

5.1 Питання до іспиту

1. Світогляд: поняття, структура, історичні форми.
2. Світогляд і філософія. Специфічні риси філософського мислення.
3. Предмет філософії. Основні функції філософії.
4. Передфілософія Стародавньої Індії
5. Передфілософія Стародавнього Китаю
6. Виникнення філософії у Стародавній Греції. Досократівський період.
7. Антична класика: Сократ, Платон, Арістотель.
8. Філософія європейського середньовіччя.
9. Філософія епохи Відродження.
10. Філософія Нового часу.
11. Філософія епохи Просвітництва.
12. Основні ідеї німецької класичної філософії.
13. Філософські погляди К. Маркса, їх вплив на світову філософію та соціальну практику.
14. Некласична філософія XIX ст.
15. Некласична філософія XX ст.
16. Філософській постмодернізм.
17. Розвиток філософської думки в Україні.
18. Філософія Г. Сковороди.
19. Пізнання як філософська проблема. Об'єкт і суб'єкт пізнання.
20. Діалектика як філософська концепція розвитку.
21. Проблема походження людини. Основні концепції антропогенезу.
22. Людина як предмет філософського аналізу. Сутність людини.
23. Свідомість, мислення, мова. Роль мови у розвитку суспільства та людської культури.
24. Тілесні, душевні та духовні засади особистості.
25. Людина як індивід, індивідуальність, особистість.
26. Основоположні феномени людського буття: любов, творчість, щастя, віра, праця, гра.
27. Тема життя і смерті у філософії.
28. Сенс життя людини і людства.
29. Цінності як ядро духовного світу людини. Типи цінностей.
30. Культура як спосіб буття людини.
31. Типологія культур. Культура і цивілізація.
32. Місце науки в життєдіяльності суспільства.
33. Різновиди держави.
34. Сучасна НТР, її вплив на розвиток суспільства та людини.
35. Глобальні проблеми людства: зміст, причини виникнення, шляхи подолання.
36. Обов'язки громадян у демократичному суспільстві.
37. Процеси глобалізації в сучасному світі.
38. Криза сучасної цивілізації та шляхи виходу з неї.
39. Основні підходи до розуміння сутності суспільства.
40. Основні сфери суспільного життя та їх особливості.

41. Суспільство і природа: взаємодія, суперечності, перспективи.
42. Проблема буття у філософії. Форми буття.
43. Географічне середовище як чинник суспільного розвитку.
44. Народонаселення як передумова та суб'єкт історичного процесу.
45. Матеріальне виробництво як основа суспільного розвитку.
46. Духовна сфера життя суспільства.
47. Соціальна структура та її різновиди.
48. Політика як соціальне явище, її специфіка та роль у суспільному житті.
49. Держава: походження, сутність, функції.
50. Свобода і відповідальність людини у сучасному світі.
51. Громадянське суспільство: визначення, основні характеристики.
52. Формаційний підхід до аналізу історичного процесу.
53. Цивілізаційний підхід до аналізу історичного процесу.
54. Смысл та спрямованість історичного процесу.
55. Права людини та їх різновиди.
56. Людина як суб'єкт історичного процесу. Народ та особистість в історії.
57. Особливості інформаційного суспільства.
58. Суспільний прогрес та його критерії.
59. Механізми захисту прав людини в Україні.
60. Зміст ліберальної демократії. Демократичні функції громадянського суспільства.
61. Метафізика – це:
 - a) стародавня фізика;
 - b) муза філософії;
 - c) наука про природу;
 - d) вчення про надчуттєвий світ.
62. Основна проблематика конфуціанства:
 - a) космологічна;
 - b) містична;
 - c) художня;
 - d) етична і політична;
 - e) гносеологічна.
63. Що означає поняття “карма” в староіндійській філософії?
 - a) космічний закон причинно-наслідкового зв'язку, який лежить в основі реінкарнації;
 - b) обряд посвячення у вищий жрецький сан;
 - c) досягнення нірвани;
 - d) переселення (переродження) душі.
64. Природний шлях речей в старокитайській філософії називається:
 - a) інь;
 - b) ян;
 - c) жень;
 - d) дао.
65. Хто з античних філософів принципово не записував свої думки і не залишив після себе жодного твору?
 - a) Платон;
 - b) Піфагор;
 - c) Сократ;
 - d) Аристотель;
 - e) Діоген.
66. На думку якого мислителя, світ складається з неподільних частинок і порожнечі?

- a) Піфагора;
 - b) Геракліта;
 - c) Демокріта;
 - d) Парменіда.
67. Серед основних шкіл філософії еллінізму не було:
- a) кінічної;
 - b) неоплатонічної;
 - c) схоластичної;
 - d) стоїчної;
 - e) епікурейської;
 - f) скептичної.
68. Світогляд – це:
- a) світовідчуття;
 - b) практичний досвід людини;
 - c) сукупність поглядів, оцінок, норм і установок людини по відношенню до світу;
 - d) знання про світ?
69. Виділіть основну рису античної філософії:
- a) теоцентризм;
 - b) космоцентризм;
 - c) антропоцентризм;
 - d) монізм.
70. Кому з середньовічних філософів належить заслуга створення п'яти класичних доказів буття Бога?
- a) Аврелію Августину;
 - b) Ансельму Кентерберійському;
 - c) Томі Аквінському;
 - d) П'єру Абеляру.
71. Кому належить вислів: “Вірую, тому що абсурдно”:
- a) Аристотелю;
 - b) Григорію Богослову;
 - c) Августину Блаженному;
 - d) Квінту Тертулліану.
72. Християнська ідея креаціонізму – це:
- a) релігійно-філософське розуміння, згідно з яким Бог, створивши світ, надалі не втручається в закономірний хід розвитку цього світу;
 - b) уявлення про створення Богом світу з нічого;
 - c) визнання Бога як джерела буття і зміни всіх речей, такого, що керує цим світом, але відрізняється від світу;
 - d) ототожнення Бога зі світом.
73. Вкажіть основні підходи до проблеми походження людини:
- a) природно-еволюційний;
 - b) феноменологічний;
 - c) креаціоністський;
 - d) уфологічний.
74. Ідея пантеїзму – це:
- a) релігійно-філософське розуміння, згідно з яким Бог, створивши світ, надалі не втручається в закономірний хід розвитку цього світу;
 - b) ототожнення Бога із світом;
 - c) визнання Бога як джерела буття і зміни всіх речей, сили, яка керує цим світом, але відрізняється від нього;
 - d) уявлення про створення Богом світу з нічого.

75. Із даного списку виділіть характерну рису філософської творчості К.Маркса:
- a) панлогізм;
 - b) соціоцентризм;
 - c) пантеїзм;
 - d) деїзм.
76. Виділіть основне твердження емпіризму:
- a) світ у принципі непізнаваний;
 - b) все знання людини ґрунтується на вірі;
 - c) розум грає визначальну роль у пізнанні;
 - d) пізнання дійсності повинно спиратися на досвід;
 - e) джерелом дійсного знання є містичне осяяння.
77. Хто з даних мислителів не належить до напряму раціоналізму у філософії?
- a) Р.Декарт;
 - b) Дж.Локк;
 - c) Б.Спіноза;
 - d) Г.Ляйбніц.
78. Ідея історичного прогресу виникає в період:
- a) Середньовіччя;
 - b) Відродження;
 - c) Просвітництва;
 - d) на рубежі XIX-XX ст.
79. Назвіть метод, який Ф.Бекон вважав головним у науковому пізнанні:
- a) синтез;
 - b) експеримент;
 - c) аналіз;
 - d) дедукція.
80. “Війна всіх проти всіх” і “Людина людині - вовк”. Кому належать ці тези?
- a) Р.Декарту;
 - b) Дж.Локку;
 - c) Т.Гоббсу;
 - d) І.Канту.
81. Не був представником емпіризму XVII століття:
- a) Д.Юм;
 - b) Дж.Локк;
 - c) Ф.Бекон;
 - d) Г.Ляйбніц;
 - e) Дж.Берклі.
82. Філософське учення Л.Фейербаха має назву:
- a) антропологічний матеріалізм;
 - b) позитивізм;
 - c) панлогізм;
 - d) інтуїтивізм.
83. Априорне знання, згідно вчення І.Канта, - це знання:
- a) досвідне;
 - b) додосвідне;
 - c) раціонально-логічне;
 - d) містичне.
84. Ключовим поняттям діалектичного учення є:
- a) свідомість;
 - b) практика;
 - c) розвиток;
 - d) культура.

85. Ідеї екзистенціалізму вперше були виражені:
- І.Кантом;
 - Л.Сенекою;
 - С.К'єркегором;
 - О.Кантом.
86. Ідея “переоцінки цінностей” європейської культури належить:
- З.Фрейду;
 - Ф.Ніцше;
 - Г.Марселю;
 - Б.Расселу.
87. “Існування людини передує її сутності” – це ідея:
- “філософії життя”;
 - неопозитивізму;
 - екзистенціалізму;
 - неотомізму.
88. Автором праці “Структура наукових революцій” є відомий філософ-позитивіст:
- К.Поппер;
 - Т.Кун;
 - П.Фейєрабенд;
 - І.Лакатос.
89. Верифікація – це:
- складні метафізичні побудови;
 - пошук відповідей на вічні питання;
 - перевірка думок на істинність;
 - навмисне заплутування думки;
 - розробка категоріального апарату.
90. Наука як форма суспільної свідомості і соціальний інститут виникла в епоху:
- античності;
 - середньовіччя;
 - Відродження;
 - Нового часу.

5.2. Зразок «нульового» варіанту іспитового білету

ІСПИТОВИЙ БІЛЕТ № 0

Чорноморський національний університет ім. П. Могили

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Навчальна дисципліна

ФІЛОСОФІЯ І СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО

- Філософія епохи Просвітництва (15 балів).
- Типологія культур. Культура і цивілізація (15 балів).
- Наука як форма суспільної свідомості і соціальний інститут виникла в епоху:
 - античності;
 - середньовіччя;
 - Відродження;
 - Нового часу (10 балів)

Затверджено на засіданні кафедри соціології та політології.

Протокол №__ від «__» 20__ року.
Завідувач кафедри
Підготувала

Л.В.Броннікова
Л.В.Броннікова

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

6.1. Система оцінювання роботи студентів

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на заліку/іспиті згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1.	Опитування та виступи на групових заняттях (передбачено 7 відповідей)	7 x 5 б. = 35	Протягом семестру
2.	Самостійна робота	15	Протягом семестру
3.	Повідомлення (виступ на занятті)	10	Протягом семестру
4.	Іспит	40	Сесія
	Всього	100	

6.2. Критерії оцінювання

Опитування на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 2-3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;

- головного фактичного матеріалу не знає.

Підготовка і виступ із повідомленням.

Критеріями оцінювання повідомлення виступають:

- якісна підготовка матеріалів згідно теми виступу,
- виклад матеріалів зрозумілою для аудиторії мовою,
- самостійні висновки, повнота розкриття теми повідомлення.

Максимальна оцінка – 10 б. (порушення однієї з умов – зменшення оцінки на 3 б.).

Самостійна письмова робота (тема для роботи обирається залежно від успішності студентів у вивченні тих чи інших питань курсу)

Критеріями оцінювання виступають: повна правильна відповідь на кожне питання – 5 балів (3x5=15); відповідь повна, але з деякими недоліками – 4 бали (3x4=12); відповідь неповна – 3 бали (3x3=9).

Розділ 7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні джерела

1. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: Онтологія людини. К., 1995.
2. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій . - Львів, 2018.
3. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. Філософія : Підручник. К., 2001.
4. Демократія: від теорії до практики. Підручник.- К. , 2019.
5. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – К. , 2020.
6. Філософія: Навч. посібник /За ред.І. Надольного. – К., 2015.

7.2 Додаткові джерела

1. Лузан А. Вступ до філософії. – К, 2013.
2. Симоненко С. Основи філософії. – К., 2019.
3. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник . –Львів, 2017.
4. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. К., 2006.
5. Хамітов Н. Історія філософії. – К., 2019.
6. Губерський Л. Філософія. Підручник.- К., 2017.
7. Філософія : навчальний посібник / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, В. П. Розумний ; за ред. І. Ф. Надольного. – К., 2011.